METSÄBIOTALOUDEN TIEDEPANEELI

Metsäbiotalouden tiedepaneelin asiantuntijalausunto

Asia: HE 41/2023 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2024 (Teema: maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala)

sekä

VNS 1/2023 vp Valtioneuvoston selonteko julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2024—2027 (Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala)

Eduskunta
Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta

Lausunto

Budjettisupistukset viivästyttävät metsästrategian toimeenpanoa

Kansallisen metsästrategian (KMS 2035) tavoitteena on kilpailukykyinen toimintaympäristö uudistuvalle ja vastuulliselle metsäalalle Suomessa ja että metsät ovat aktiivisessa, kestävässä ja monipuolisessa käytössä. Lisäksi strategialla pyritään vahvistamaan metsien elinvoimaisuutta, monimuotoisuutta ja sopeutumiskykyä ja tiedolla johtamista ja osaamista metsäalalla.

Talousarvioesityksessä suunnitellaan leikkausten kohdistuvan sektoritutkimuslaitoksiin (mm. Luke ja Syke), mikä heikentää erityisesti soveltavan tutkimuksen toimintaedellytyksiä. Metsänomistajakunta tarvitsee tulevaisuudessa entistä enemmän neuvontaa ja tietoja metsiä koskevien valintojensa tueksi. Talousarviossa kohdennetaan leikkauksia mm. Metsäkeskusten toimintaan, mikä heikentää yhteyttä tutkimustiedon tuottajien ja hyödyntäjien välillä. Lisäksi esimerkiksi metsittämistuen leikkaukset näkyvät viiveellä sekä metsien kasvussa että kyvyssä sitoa hiiltä ilmakehästä loitontaen Suomen maankäyttösektorien ilmastotavoitteiden toteutumista.

Metsäbiotalouden tiedepaneeli katsoo, että vaikka talousarviossa on merkittäviä kohdennuksia TKI-panostukseen, on vaarana, että metsiin, metsäluontoon ja metsäsektoriin kokonaisuutena kohdistuvat panostukset heikkenevät erityisesti arvoketjun alkupään osalta. Metsätiedepaneeli pitää tärkeänä, että Suomen metsäbiotalouden tulevaisuuden kannalta tärkeän metsien kasvun tehostamisen keinot, kustannustehokkuus sekä vaikutukset ympäristöön ja ilmastoon arvioidaan kokonaisvaltaisesti ja että Suomen metsien kehitystä ja käyttöä tarkastellaan ennakoivasti osana koko EU:n metsien muodostamaa

kokonaisuutta ja politiikkaympäristöä. Tämä edellyttää vahvaa TKI-rahoituksen kohdistamista metsäbiotalouden toimintaan erityisesti tilanteessa, joissa sektoriministeriöiden rahoitusta leikataan.

Vaikuttavia toimia luonnon monimuotoisuuden vahvistamiseksi sekä ilmastonmuutoksen hillintään ja siihen sopeutumiseen

Metsäbiotalouden tiedepaneeli katsoo, että metsien käytön kestävyyden näkökulmasta on tärkeää varmistaa, että monimuotoisuuden turvaamisen sekä ilmastonmuutoksen hillinnän ja siihen sopeutumisen ohjauskeinot ovat mahdollisimman vaikuttavia ja kustannustehokkaita.

Tiedepaneeli tukee Hallitusohjelman kirjausta ”Luonnon monimuotoisuuden kato pysäytetään ja sen suotuisa tila turvataan ilmastoviisaasti vuoteen 2030 mennessä toimeenpanemalla uusi luonnon monimuotoisuuden suojelun ja kestävän käytön strategia ja toimintaohjelma, toteuttamalla Helmi-elinympäristöohjelmaa, METSO-ohjelmaa sekä tehostamalla muita toimia lajien ja luontotyyppien suojelemiseksi. Toimien vaikuttavuuden lisäämiseksi toimeenpannaan uudistettua luonnonsuojelulainsäädäntöä. Vähennetään luonnon monimuotoisuuteen kohdistuvia paineita ja edistetään luonnonvarojen kestävää käyttöä.”

Metsäbiotalouspaneeli katsoo, että metsien kestävyystavoitteeseen pääsemiseksi tarvitaan nykyistä parempaa ymmärrystä erilaisten metsille asetettujen tavoitteiden synergioista ja vaihtosuhteista. Metsäbiotalouden tiedepaneelin näkemyksen mukaan suojeluun käytettävissä olevien resurssien niuketessa:

- Talousmetsissä on tavoiteltava entistä enemmän puuntuotannon sekä ilmasto- ja ympäristöpalveluiden ja luontopohjaisten ratkaisujen yhteistuotantomahdollisuuksia.
- Luonnon monimuotoisuuden suojelu on kohdennettava niin, että laadukkaat suojelualueet muodostavat tarkoituksenmukaisesti kytkeytyneitä kokonaisuuksia.
- Yhdistämällä suojelualueiden läheisyyteen luonnonhoitoa ja heikentyneiden luontotyyppien ennallistamista päästään toimien kustannustehokkuuteen ja vaikuttavuuteen.
- Paikkatietoa on hyödynnettävä metsien käytön ja suojelun suunnittelussa tehokkaasti.
- Suojelu- ja ennallistamistoimien maantieteellinen kohdentaminen ja priorisointi tulee pohjata monipuolisiin paikkatietoaineistoihin
- Luonnonsuojelun alueiden priorisoinnissa tulisi ottaa huomioon virkistys- ja luontomatkailunkäytön mahdollisuuksien vahvistaminen, joka tukee ja monipuolistaa suojelualueiden tuottamia yhteiskunnallisia hyötyjä.
- Ohjauskeinoja tulee kehittää tutkitun tiedon pohjalta.
- T&K-rahoitusta on kohdennettava mallien ja menetelmien rakentamiseen, jotta em. tavoitteiden toteutukselle on tarvittava tietopohja. Lisäksi T&K-rahoitusta tulee kohdentaa monimuotoisuuden turvaamistoimien vaikuttavuuden arviointiin.

Metsäbiotalouden tiedepaneeli arvioi metsien kasvun hidastuvan ja metsätuhojen määrän kasvavan Suomessa. Geopoliittisista syistä energiahuoltoon kohdistuu suuria uhkia. Paneeli painottaa suojelu- ja ennallistamistoimien kohdentamista siten, että suojelutoimet eivät tarpeettomasti rajoita puuta jalostavan teollisuuden ja yhdyskuntien energiantuotannon toimintaedellytyksiä ja että toimet ovat luonnonsuojelubiologisesti mahdollisimman vaikuttavia ja kustannustehokkaita.

Energiantuotannon murrosta tarkasteltava myös metsille asetettujen tavoitteiden näkökulmasta

Hallitusohjelman kirjauksessa tunnistetaan suojelun, ilmastohaasteen ja elinkeinotoiminnan väliset vaihtosuhteet ja yhteensovittamisen välttämättömyys. Paneeli näkee, että erityistä huomiota on kiinnitettävä mittavaan maankäytön muutokseen, jonka energiantuotannon näkökulmasta välttämätön uusiutuvan energiantuotannon kasvattaminen (aurinko- ja tuulivoima) aiheuttavat metsäluonnolle ja metsiin perustuville

elinkeinoille. Siksi uuden infrastruktuurin (aurinko- ja tuulivoima sekä energiansiirtoverkko) rakentaminen on kohdennettava siten, että luontohaitat voidaan minimoida.

EU:n ja Suomen metsien hiilinielut ovat heikentyneet kuluneen kymmenen vuoden aikana. Hiilineutraaliuden lisäksi Euroopalta edellytetään hiilinegatiivisuutta eli teknisten hiilinielujen käyttöönottoa. Tekniset hiilinielut voisivat korvata osan paineesta käyttää metsiä lisähiilinieluna, jotta EU hiilenpoltto voi jatkua. Suomessa esillä on ollut BECCS (bioenergy with carbon capture and storage). Siinä Suomen metsiä ei lisähakata, vaan kaukolämmityksen ja metsäteollisuuden jo olemassa olevista savukaasuista kerätään biopohjaista hiilidioksidia talteen ja viedään pysyvään loppusijoitukseen. Euroopan unioni päättänee miten EU27 noin -1 GtCO2/a hiilinielu rahoitetaan seuraavan parlamentin ja komission alkukaudella. Metsäbiotalouden tiedepaneeli katsoo, että Suomen on oltava tässä kehityksessä mukana, sillä maamme kilpailuetuna on edullinen ja päästötön sähkö, joka yhdistettynä kestävästi kerättyyn hiilidioksidiin mahdollistaa vetytalouden arvoketjujen muodostumisen Suomeen.

Asiantuntijalausunnon valmistelijat: Antti Asikainen, Riikka Paloniemi, Tekla Tammelin, Liisa Tyrväinen, Esa Vakkilainen

Liitteet:

Tiedoksi: